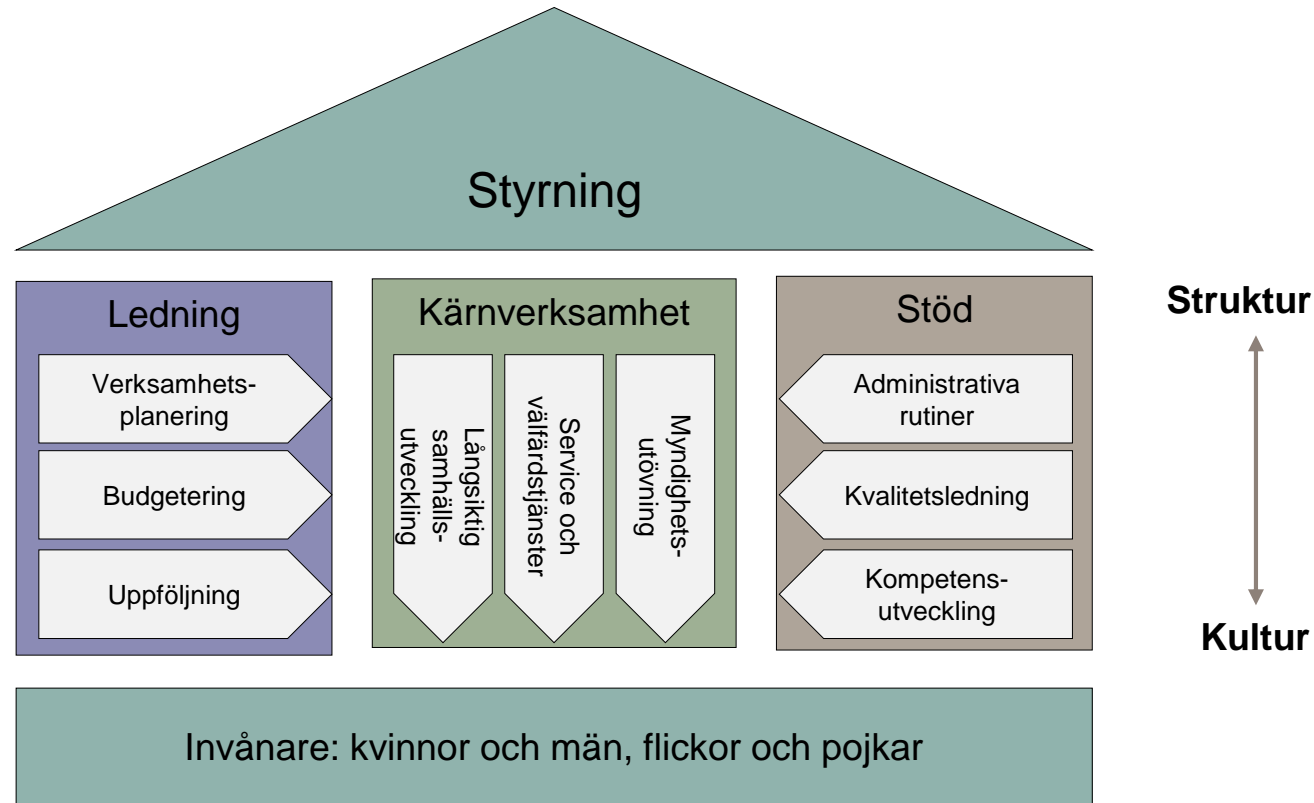

Husmodellen för jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering av alla processer

All styrning för en jämställd verksamhet syftar till att det som utförs där ska vara likvärdigt för kvinnor och män, flickor och pojkar. Jämställdhetsintegrering innebär att införliva ett jämställdhetsperspektiv i styr- och ledningssystemet, så att alla länkar i styrkedjan innehåller jämställdhetsmål.

I husmodellen beskrivs ett landstings eller en kommuns organisation utifrån ett antal processer som krävs för att fullgöra organisationens uppdrag i förhållande till invånarna. Utgångspunkten är att jämställdhet i de tjänster som verksamheten levererar bäst utvecklas inom ordinarie processer och med befintlig arbetsorganisation. Inom organisationen kan vi identifiera fyra huvudprocesser: styrning, ledning, kärnverksamhet samt stödprocesser.

Styrprocesser – den övergripande styrningen

Styrprocesserna är det ramverk av dokument som övergripande styr verksamheten. Dels finns en yttre styrning i form av lagar och förordningar som organisationen inte själv kan påverka – exempelvis hälso- och sjukvårdslagen eller socialtjänstlagen.

Organisationens styrdokument, som den politiska ledningen fattar beslut om och som styr mål och prioriteringar, kan gälla övergripande planer och långsiktiga mål för hur man vill att verksamheten ska utvecklas, strategier som pekar ut färdriktningen och prioriteringar eller policys som anger förhållningssätt i en viss fråga. Det är ofta fullmäktige som beslutar om dessa dokument, men inte alltid.

Styrningen syftar till att påverka kärnprocesserna.

Ledningsprocesser – konkreta mål, fördelade resurser och uppfyllda mål

Men styrningen är sällan direkt, utan den sker via ledningsprocesserna, dvs. den länk i kedjan som knyter ihop politikernas beställning av en jämställd service med de verksamheter som bedrivs gentemot flickor och pojkar, kvinnor och män.

Ledningsprocesser är system och rutiner som används för planering, genomförande och uppföljning av verksamheten och som dokumenteras i verksamhetsplan, budget, verksamhetsberättelser och årsredovisning. Det är här som lagstiftningen och politiska mål konkretiseras, resurser fördelas och måluppfyllelse redovisas. Principiellt beslutar politikerna om vad och när (mål och budget) och cheferna om vem och hur (verksamhetsplanering).

Kärnprocesser – chefernas och medarbetarnas uppdrag

Kärnprocesserna är politiskt styrda genom verksamhetsplaner och budget och det är chefer och medarbetare som genomför uppdraget. Kärnprocesser är skola, vård, omsorg, samhällsplanering, etc., dvs. de välfärdstjänster och den service som kommunen eller landstinget levererar.

Stödprocesser – för att organisationen ska fungera effektivt

Med stödprocesser avses till exempel administrativa system och rutiner som mallar, IT-system, handböcker och checklistor.

Ett fungerande kvalitetsledningssystem synliggör brister som uppstår i verksamheten och vilka grupper av invånare som drabbas. Ju mer data som finns tillgängliga att analysera utifrån kön desto större potential för att kvalitetsarbetet också fångar upp brister i verksamheten för kvinnor och män.

Andra stödprocesser är till exempel arbetet med kommunikation, internt såväl som externt. Att utmana rådande normer och att systematiskt undvika stereotyper bilder av kvinnor och män i kommunikationsarbetet är ett viktigt led i att uppnå jämställda verksamheter. Det handlar om hur kvinnor och män framställs i text och bild på webbsidor och i broschyrer, men det kan också om hur vårdens personal pratar om kön i kontakten med patienterna.

Det finns en rad andra stödprocesser där det också är relevant att beakta ett jämställdhetsperspektiv, som rekrytering och kompetensförsörjning, IT-utveckling och upphandling. Beställare kan ställa krav på att offentligt finansierad vård ska vara jämställd oberoende av vem vårdgivaren är och sätta upp detta som krav när man ska upphandla vårdgivare. Ansvar för att leverera jämställd service och vård upphör inte för att kommunen eller landstinget betalar en privat utförare för att göra själva arbetet.

Struktur och kultur gör också kön

Formell jämställdhet är ingen garanti för en faktisk jämställdhet. En faktisk jämställdhet förutsätter att även informella processer påverkas, det vill säga kulturen i en organisation måste ändras så att jämställdhetsperspektivet blir en naturlig del av vardagen.

Kulturen kommer till uttryck i form av förhållningssätt, värderingar och invanda mönster – ”så här gör och tänker vi hos oss”. Den kan ”sitta i väggarna” och kan alltså vara svår att upptäcka och förändra. En avgörande fråga för ett hållbart utvecklingsarbete är därför hur kulturen i en organisation kan förändras. Ensidiga direktiv uppifrån räcker inte till, utan det krävs stöd av olika slag – utbildning, handledning, dialog- och reflektionstillfällen. Ledarskapet på alla nivåer är viktigt för att förmedla målen och visa på vägar att omsätta dem i praktiskt görande. Det är först när kompetensen når ut i organisationerna som den har chans att påverka praxis på ett effektivt sätt och komma invånarna tillgodo.

Forskning har visat att om jämställdhetsarbetet ska fungera krävs också att arbetet ses som en kontinuerlig utvecklingsprocess, det vill säga inte något som bara görs en gång och sedan är avklarat. För detta krävs permanenta stödstrukturer i organisationen. Stödet kan organiseras internt – via staben – exempelvis i form av jämställdhetsstrateger, samordnare eller andra som kan bistå med kunskaper och analyser. En organisation kan också använda sig av externa experter på genus, jämställdhet och förbättringsarbete.

Det krävs även någon form av ”störning”, där etablerade strukturer och arbetssätt ifrågasätts. Störningen kan komma inifrån organisationen, men framförallt utifrån, i form av konsulter, experter, eller forskare från universitet och högskola. Störningen kan organiseras som processtöd, utvärdering eller interaktiv forskning. Det handlar inte om några linjära och enkelriktade processer, utan det handlar om att göra om och förändra under resans gång. Störningen ska visa på hur processerna fortgår samt vad som driver eller hindrar dem.